

Река Назар Павлович,

студент 4-го року навчання бакалаврської програми «Право»
факультету правничих наук Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ ЯК КАТАЛІЗАТОР ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ОБОРОННОГО СЕКТОРУ В ГЛОБАЛЬНИЙ РИНОК: ПРАВОВІ ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Анотація. Дослідження розглядає транскордонні злиття та поглинання (*mergers and acquisitions*) (далі – М&А) як стратегічний інструмент інтеграції українського оборонно-промислового комплексу (далі – ОПК) у глобальний ринок. Завдяки застосуванню штучного інтелекту (*Gemini* та *NotebookLM*) для систематизації джерел, візуалізації ключових тез та покращення стилю матеріалу, у роботі проаналізовано правові виклики воєнного стану та потенціал спеціального правового режиму «*Defence City*». Автор доводить, що через механізми М&А Україна здатна трансформувати унікальний бойовий досвід у капіталізацію національної економіки та стати частиною євроатлантичної системи безпеки.

206

Геополітична реальність сьогодення стимулює стрімкий ріст аерокосмічної та оборонної галузі, який характеризується підвищенням попиту на технологічні інновації та консолідацію активів ¹. Через військову агресію росії Україна вимушено стала світовим хабом бойового випро-

¹ 2026 Aerospace and Defense Industry Outlook. *Deloitte Insights*. 2026. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/aerospace-defense/aerospace-and-defense-industry-outlook.html> (дата звернення: 12.02.2026).

бування новітніх технологій. Саме тому, питання поєднання українського ОПК у глобальний ринок давно вже вийшло за межі суто комерційних відносин та стало головним фактором виживання української нації як такої². Аналізуючи події останніх років, ми можемо спостерігати еволюцію української взаємодії із іноземними країнами у сфері озброєння, а саме поступовий перехід від купівлі та отримання допомоги до самостійного вироблення разом із іноземними партнерами. Це показує, що звичні підходи до побудови міжнародного військового співробітництва, засновані на торгівлі зброєю або отриманні допомоги, вже вичерпали свій потенціал як інструмент довгострокового розвитку. Вони спрямовані на закриття тактичних потреб на тимчасовий період та не є довгостроковими за своєю природою. Противагою до них виступають транскордонні М&А, які є за своєю природою довгостроковими, спрямовані на досягнення спільних стратегічних цілей³.

207

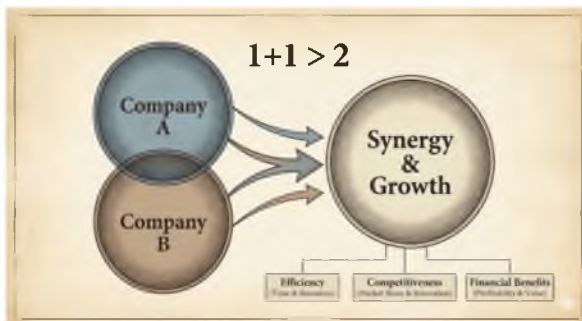
Метою цього дослідження є аналіз ролі транскордонних М&А угод та значення їх для ОПК України в правовому контексті.

Варто зазначити, що М&А є операціями, які мають стратегічне значення і спрямовані на кооперацію капіталу та бізнесу⁴. Вважаємо, що вищезгадані транскордонні операції стануть ефективним механізмом взаємодії між державами, сприятимуть співпраці України та західних

² Ukraine Macroeconomic Handbook. Kyiv : KSE Institute, 2025. URL: <https://kse.ua> (дата звернення: 12.02.2026).

³ M&A Report 2026: M&A Trends & Outlook. Bain & Company. 2026. URL: <https://www.bain.com> (дата звернення: 12.02.2026).

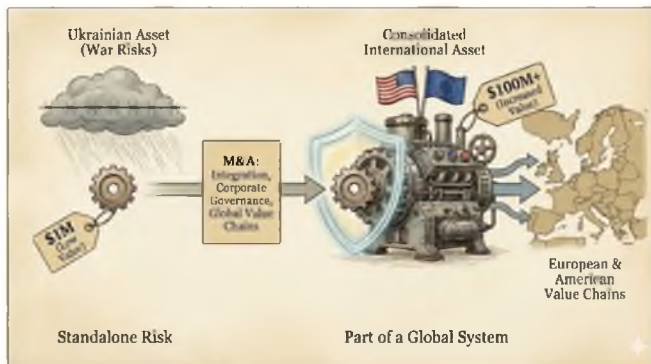
⁴ Угоди М&А злиття та поглинання. ЗКГ. Юридичні послуги для бізнесу, податковий консалтинг, бухгалтерський аутсорсинг, навчання бухгалтерів – від холдингу професійних послуг ЗКГ. URL: <https://zkg.ua/uhody-m-a-zlyttia-ta-pohlynannia/> (дата звернення: 20.02.2026).

партнерів, підвищенню рівня адаптивності, а також інноваційності науково-дослідного сектору України (research and development) (далі – R&D).

Теорія корпоративних фінансів визначає, що економічною основою M&A є досягнення так званого синергетичного ефекту, який у полягає у тому, що об'єднання компаній призводить до підвищення ефективності, конкурентоспроможності та фінансових переваг ⁵. Наведена ліворуч ілюстрація наочно демонструє суть «синергетичного ефекту» ⁶.

208

⁵ Gaughan P. A. Mergers, Acquisitions, and Corporate Restructurings. 4th ed. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons, Inc., 2007. 621 p.

⁶ Gemini: чат-бот / Google. URL: <https://gemini.google.com> (дата звернення: 12.02.2026).

Щодо застосування концепції синергії у контексті українського ОПК, то, на наше переконання, вона може реалізуватися через поєднання західного капіталу з українською швидкістю інновацій. Дослідження Atlantic Council стверджує, що Європа є місцем, де довгостроковий (long-term) і дешевий (cheap) капітал обмежений тривалими бюрократичними процедурами. На противагу цьому, нині Україна стикається із фінансовими проблемами, пов'язаними з підвищеними ризиками в умовах війни, що робить її капітал дорогим (expensive), водночас демонструє високу операційну адаптивність та вражаючу швидкість прийняття рішень ⁷. Безумовно, торгівля, на відміну від M&A, не має такого важливого елементу, як перехід під контроль корпоративних прав. Такий перехід дозволяє інвестору запроваджувати власні стандарти корпоративного врядування та масштабувати виробництво задля ефективної інтеграції українських активів в європейські та американські ланцюги постачання, тим самим зменшуючи ризики його зупинки та підвищуючи вартість консолідованого міжнародного активу. Наведена праворуч ілюстрація показує, яким чином M&A підвищує якість та вартість українських активів ⁸.

209

Для сектору оборони країни таке підвищення якості та вартості активів є критично важливим, бо життєвий цикл продукту вимагає постійного вдосконалення через нові R&D рішення, а вартість активу прямо залежна від його ризик-профілю. Варто зазначити, що, зважаючи на війну, український ринок M&A демонструє неочікувано швидкі ознаки відновлення. Згідно зі звітами, за 2024 рік відбувається певна стабілізація активності, а IT, аграрний та

⁷ Honcharuk O. Time matters: Why Europe needs Ukrainian defense innovation. *Atlantic Council*. 26.01.2026. URL: <https://www.atlanticcouncil.org> (дата звернення: 12.02.2026).

⁸ Gemini: чат-бот / Google. URL: <https://gemini.google.com> (дата звернення: 12.02.2026).

оборонний сектори стали драйверами інтересу інвесторів⁹. Зважаючи на ці дані, можна зробити висновок, що іноземні інвестори готові брати на себе відповідальність за високі ризики задля доступу до унікальних R&D рішень, які неможливо отримати в юрисдикціях у мирний час.

Стимулюючи інвестиційну діяльність в умовах воєнних ризиків, Україна як держава імплементувала спеціальний правовий режим для компаній ОПК – «Defence City»¹⁰. Цей правовий режим надає вагомі переваги резиденту, які, на нашу думку, є важливими з точки зору корпоративного права й структурування M&A. Такі переваги здійснюють прямий вплив на зменшення ризиків та оцінку активів. Ліворуч наведена ілюстрація, яка візуалізує правовий режим «Defence City» та його переваги¹¹.

210

⁹ Chamber Practice Guide: Corporate M&A 2025. Trends and Developments. *Sayenko Kharenko*. 2025. URL: <https://sk.ua> (дата звернення: 12.02.2026).

¹⁰ Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки підприємств оборонно-промислового комплексу : Закон України від 21.08.2025 № 4577-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4577-20#Text> (дата звернення: 20.02.2026).

¹¹ Gemini: чат-бот / Google. URL: <https://gemini.google.com> (дата звернення: 12.02.2026).

По-перше, за запитом резидента інформація про кінцевих бенефіціарних власників, відомості про його майно та місцезнаходження можуть бути приховані в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та Єдиному державному реєстрі. Задля підвищення фізичної безпеки активу в умовах гібридної війни та загрози точкових ударів ця можливість є вкрай необхідною, а також обов'язковою та головною вимогою при проведенні юридичного аудиту іноземним інвестором. По-друге, Міністерство оборони України виступає координатором переміщення людей, бізнесу, виробництва та підвищення рівня захищеності виробничих потужностей, а чинні закони і нормативно-правові акти держави Україна передбачають можливість оренди державного та комунального майна, транспортування активів, компенсацію витрат тощо. Створені умови дозволяють структурувати угоду так, щоб звести ризики пошкодження активів та/або ризики фізичної втрати до мінімуму, а це, своєю чергою, є переважачим чинником для прийняття рішення інвестором. По-третє, Національний банк України з метою спрощення купівлі іноземної валюти для ввезення комплектуючих, дозволив виключати кошти цільового фінансування, як от: кредити іноземних держав, гранти – з розрахунку залишків на рахунках. Важливою наразі є можливість не тільки продавати активи за кордон, а створення спільних підприємств (joint ventures) або дочірніх компаній для збільшення виробничих потужностей в інших країнах, що передбачено механізмом отримання індивідуальних дозволів на проведення валютних операцій для інвестування за кордон. Податкові стимули беззаперечно стали важливим елементом правового режиму «Defence City». За умови реінвестування резидента у створення нових видів озброєння, модернізацію обладнання та нові R&D рішення, він звільняється від оподаткування. Унаслідок цього внутрішня норма прибутку інвестора значно підвищується,

впливаючи також і на фінансову модель M&A угоди. Ретельне прописання запевнень (warranties) та відшкодувань (indemnities) у договорах купівлі-продажу (sale and purchase agreements) вимагає від правників враховувати ризики втрати статусу резидента та обов'язок сплачувати податки за весь пільговий період зі штрафними санкціями ¹².

Підсумовуючи, варто сказати, що, на нашу думку, транскордонні M&A є ключовим інструментом для глибокої взаємодії українського ОПК із іноземним капіталом, оскільки, на відміну від ситуативних торговельних операцій, вони забезпечують довгостроковий трансфер технологій та капіталу, необхідний для системної модернізації галузі. Критично важливим є ефективне застосування та розвиток правового режиму «Defence City». Також необхідне пом'якшення експортного контролю для спільних підприємств, створених за участі партнерів з країн НАТО, з метою запобігання вимушеній релокації виробничих потужностей українських виробників в іноземні юрисдикції.

Саме через правові механізми M&A Україна здатна трансформувати унікальний бойовий досвід у капіталізацію національної економіки та стати частиною євроатлантичної системи безпеки.

212

¹² Chernyavsky N., Riabikin D., Novitskyi V. Ukraine launches “Defence City” special regime: new opportunities for defence industry companies. *Sayenko Kharenko*. 19.01.2026. URL: <https://sk.ua> (дата звернення: 12.02.2026)